

Helhetslyftet – Slutrapport för insatsen Kombinationsutbildningar

AMIF 2022/20356811

Datum: 2025-06-15

Dokumentnamn: Helhetslyftet – Slutrapport Skaraborgs Kommunalförbund

Samordnare: Thomas Roos, Skaraborgs Kommunalförbund

Kontaktperson: Lisa Gillström, enhetschef Projekt

Telefon: 0500 – 49 72 19

E-post: lisa.gillstrom@skaraborg.se

Projektnummer: AMIF: Helhetslyftet, 20356811

Sammanfattning

Skaraborgs kommunalförbund har samordnat insatsen för kombinationsutbildningar inom Västra Götaland, där sju kommuner har deltagit som partners i projekt Helhetslyftet. Dessa kommuner var Falköping, Lidköping, Skövde, Strömstad, Tibro, Trollhättan och Vänersborg.

Kombinationsutbildningar är en utbildningsform inom kommunal vuxenutbildning där de centrala styrdokumenterna är Skollagen, Förordning om vuxenutbildning samt Statsbidrag för regionalt Yrkesvux. En utmaning inom projektet har varit att vuxenutbildningarna inte får rikta utbildningar till enbart tredjelandsmedborgare (TLM) som har varit projektets primära målgrupp utan till individer med svenska som andraspråk generellt. Trots utmaningen så har målet på totalt 315 TLM nästan nåtts: 270 deltagare är registrerade (2025-06-10). Slutlig registrering sker 2025-08-31. Eftersom övriga deltagare på kombinationsutbildningar är ungefär dubbelt så många som TLM innebär det en sannolik spridningseffekt av utvecklingsarbetet. Vilket gör att totalt ca 1 000 elever med svenska som andraspråk på kombinationsutbildningar i de deltagande kommunerna har fått del av det kvalitativa utvecklingsarbetet.

Projektets andra målgrupp har varit medverkande organisationer och dess personal. För kombinationsutbildningarna innebär det ett kollegialt lärande mellan pedagoger i alla kommuner, utifrån ett material framtaget av *Nationellt Centrum för svenska som andraspråk (NC)* på *Stockholms universitet (SU)*. Insatsen var mycket uppskattad av pedagogerna, speciellt metoder från NC:s fem didaktiska principer. Genom utvecklingen av det kollegiala lärandet prövade pedagogerna ett två-lärarsystem. Det innebär att språk- och yrkeslärare fick projekttid att samplanera, genomföra och utvärdera lektioner. Detta arbetssätt har varit uppskattat av både pedagoger och elever och kommer att implementeras i de deltagande kommunerna i olika grad.

Kommunerna har prövat olika modeller av det arbetsplatsförlagda lärandet (APL). Traditionellt har dessa perioder varit utlagda i en sammanhållen period på en eller flera veckor. Genom att ha kortare perioder på några dagar under veckan och att resterande dagar var skolförlagda fick eleverna snabbare återkopplingar vilket gynnade lärandet, både i yrkeskurser och språkinläringen. Även detta system kommer implementeras i flera kommuner. Nyckelfaktorn är ett tätt samarbete och god dialog med arbetsplatserna för att hitta flexibla lösningar. Sammantaget har det ovan

beskrivna kollegiala lärandet, organisatoriska förändringar samt metodutvecklingar stärkt båda målgrupperna.

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Innehåll.....	3
Inledning	4
Projekt mål för Helhetslyftet.....	4
Beskrivning av insatsen.....	6
Resultat.....	7
Beskæftigelses Indikator Projektet - BIP	9
SKAPA – Skattning Av Progression mot Arbete	Error! Bookmark not defined.
Dokument och bilagor	Error! Bookmark not defined.
Referenser.....	10

Inledning

Helhetslyftet, var ett projekt som pågick mellan september 2022 till och med juni 2025. Projektet var finansierat genom medel från Asyl- och migrationsfonden (AMIF) och projektägare var Styrelsen för folkhögskolorna i Västra Götalandsregionen med projektledning förlagd på Folkhögskoleförvaltningen. Syftet med projektet var att tillhandahålla ändamålsenliga utbildningar som var anpassade till målgruppens behov där målgruppen var tredjelandsmedborgare (medborgare i länder utanför EU/EES). De utbildningsinsatser som projektet innefattade skulle utgå från tanken om att kombinera yrkesstudier med studier i svenska och/eller andra förberedande insatser inför arbetslivet. Vidare var målet med Helhetslyftet att minska arbetslösheten och öka känslan av delaktighet i samhället hos tredjelandsmedborgare. Då det finns ett samband mellan hälsa, livssituation och möjlighet att ta till sig utbildning hade projektet även inkluderat insatser med hälsokommunikation och föräldrastöd för deltagarna i projektet.

Projektet genomfördes med partners från region, kommun och civilsamhälle i 17 kommuner i Västra Götaland och Halland.

Projektpartners ansvarade för olika slags insatser för deltagarna, så som Nästa steg, Kombinationsutbildningar, Förberedande jobbspår kommun och Förberedande jobbspår folkhögskola. För att behålla en sammanhållen projekttid fanns utöver projektledningen även samordnare för de olika insatserna som har koordinerat de olika delarna i projektet. Denna slutrapport syftar till att beskriva det samordnande arbete som Skaraborgs Kommunalförbund genomförde med kombinationsutbildningar i Helhetslyftet, redovisa projektresultat samt lyfta fram utmaningar och vilka delar som kommer att tas med i det fortsatta arbetet.

Projekt mål för Helhetslyftet

Helhetslyftet hade tre framskrivna projekt mål för deltagarna samt för verksamheterna;

- 1) ökade kunskaper i svenska språket
- 2) ökad anställningsbarhet där individuella förutsättningar matchar arbetsmarknadens behov
- 3) utvecklade metoder, arbetssätt och samverkansformer för arbetet med integration.

I Kombinationsutbildningar har vi arbetat med samtliga projekt mål.

Arbetet med dessa mål beskrivs i denna slutrapport. I projektet tog projektpartners fram en förändringsteori med mål uppdelat på organisation, ledning och medarbetare samt deltagare. Dessa har sedan följts upp utifrån ett systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete där inrapportering skett genom kontinuerlig dokumentation, vilket i sin tur utgjort underlag i de diskussioner som genomförts på dialogmötena. Dialogmötena har skett mellan projektpartners och projektledning och syftat till att skapa reflekterande lärtillfällen. Systematiken och återkommande diskussioner har bidragit till att områdena nedan har kunnat utvärderas, utvecklas och bidragit till förbättrade arbetssätt.

Organisation

- Upparbetade samarbeten mellan organisationer i projektet.
- Metoder kring samarbete, samverkan och samordning.
- Insatserna är anpassade efter deltagarens behov och förutsättningar samt samhällets kompetensförsörjningsbehov.
- Metodutveckling av kombinationsutbildningar.
- Metodutveckling av BIP som förhållningssätt för kombinationsutbildningarna.

Ledning och medarbetare

- Ledning och medarbetare har ett långsiktigt perspektiv på kedjan av stöd och insatser för deltagarens väg mot arbete.

Deltagare

- 60 % av deltagarna anger att insatsen inom Helhetslyftet har varit till hjälp för deras integration.
- 60 % av deltagarna har ökat sina förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden enligt BIP.
- 80 % av språkdeltagarna har förbättrat sina kunskaper i svenska enligt GERS eller SFI.

Beskrivning av insatsen Kombinationsutbildningar

Kombinationsutbildningar är en förhållandevis ny utbildningsform inom kommunal vuxenutbildning där de centrala styrdokumenterna är Skollagen, Förordning om vuxenutbildning samt Statsbidrag för regionalt Yrkesvux.

Kombinationsutbildningar är yrkesutbildningar på gymnasial nivå i kombination med svenska för invandrare (SFI) eller svenska som andraspråk (SVA) på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning (Komvux). Syftet med kombinationsutbildningar är att förkorta vägen till arbete för nyanlända genom att eleven lär sig svenska språket och ett yrke samtidigt. Studieresultaten för elever som läst kombinationsutbildningar är generellt bättre än studieresultaten för andra utrikesfödda som läser andra utbildningar på Komvux. Samtidigt är elever som avslutat kombinationsutbildningar i lägre utsträckning etablerade på arbetsmarknaden jämfört med andra utrikesfödda som avslutat yrkesutbildningar på Komvux.

Utifrån ovan beskrivning och att Falköpings kommun redan deltog i ett större ESF-projekt om kombinationsutbildning som Skolverket var ägare för (Dnr 2020/00612), ansåg Skaraborgs Kommunalförbund att man ville fortsätta utveckla denna utbildningsform inom projekt Helhetslyftet. En utmaning med att gå in i ett AMIF-finansierat projekt har för kommunala vuxenutbildningar varit att resultatet enbart mäts i antalet deltagare som är tredjelandsmedborgare. Utbildningar inom vuxenutbildningen får dock inte riktas mot särskilda grupper som t ex TLM. Utbildningarna ska kunna sökas av alla och vid urvalet följer antagningsprocessen enligt *Skollag och Förordning om Vuxenutbildning*.

En intresseanmälan med information om projekt Helhetslyftet skickades ut till alla kommuner i Västra Götaland. Resultatet blev att sju kommuner ville delta; Falköping, Lidköping, Skövde, Strömstad, Tibro, Trollhättan och Vänersborg.

Lidköping utför genom avtal vuxenutbildning för fyra närliggande kommuner: Götene, Vara, Essunga, Grästorp.

Skövde utför genom avtal vuxenutbildning för Tibro, dock genomför Tibro viss yrkesutbildning (t ex Yh och Nationell Yrkesutbildning) i egen regi.

Trollhättan och Vänersborg samverkar kring vuxenutbildning genom Kunskapsförbundet Väst.

Vardera kommunen finansierades med en projektjänst på 50%, varav minst 10 % skulle vara en skolledare. Skaraborgs Kommunalförbund

ansvarade för samordningen av insatsen med att metodutveckla Kombinationsutbildningarna i de deltagande kommunerna. En samordnare, anställd av Kommunalförbundet, ansvarade för att metodutvecklingen organiserades med de deltagande kommunerna. En styrgrupp bestående av skolledare bildades som stöd för samordnaren samt styrning av insatsen.

Tidigt beslutades att metodutvecklingen skulle utgå från det material som är framtaget av *Nationellt Centrum för svenska som andraspråk (NC)* på *Stockholms universitet (SU)*. Detta för att utvecklingsarbetet skulle vara baserat på forskning och beprövad erfarenhet.

Den metod som valdes var Kollegialt lärande. Det innebar att pedagoger i kommunerna turades om att ta fram ett gemensamt material som vardera kommunen arbetade med i sin organisation. Efteråt möttes pedagoger från alla kommuner för att diskutera kommunerna emellan. En Teamsyta skapades för att på ett enkelt sätt dela material mellan pedagoger och övrig personal i kommunernas vuxenutbildningar.

Alla utbildningsinsatser riktades till all personal inom Helhetslyftet och kommunicerades ut via samordnaren och projektledning. Anmälan till dessa utbildningar gjordes individuellt via Regionkalendern (VGR).

Sista aktiva dag för Skaraborgs Kommunalförbund och deltagande kommuner i insatsen Kombinationsutbildningar var 25-06-15.

Resultat, erfarenheter och implementeringar

Trots den tidigare nämnda utmaningen för vuxenutbildningen så har målet på totalt 315 TLM nästan nåtts: 270 är registrerade (2025-06-10). Slutlig registrering sker 2025-08-31, som är projekt Helhetslyftets slutdatum.

Kollegialt lärande inledde utvecklingsarbetet utifrån NC:s material. Pedagogerna i kommunernas vuxenutbildningar tog gemensamt fram ett instuderingsmaterial som sedan studerades på hemmaplan, för att sedan diskuteras med övriga vuxenutbildningar i projektet. Kommunerna valde själva vilka i personalen som skulle delta. Eftersom en stor andel av eleverna inom Vuxenutbildningen har svenska som andraspråk så deltog ibland pedagoger som inte nödvändigtvis undervisade på en kombinationsutbildning. Arbetssättet och metoder inom

kombinationsutbildningar kan även tillämpas på andra utbildningar. Projektet gav en möjlighet för kommunerna att nå en större del av personalgruppen. T ex så har studie- och yrkesvägledare och andra stödfunktioner deltagit i olika utbildningsinsatser. Via det gemensamma Teamsrummet har dessa grupper kunnat kommunicera utifrån deras utmaningar. Här hade ett mer utvecklat arbete kunnat ske om det hade kommit i gång i ett tidigare skede.

Då övriga deltagare på kombinationsutbildningar är ungefär dubbelt så många som TLM innebär det en sannolik spridningseffekt av utvecklingsarbetet. Totalt har ca 1 000 elever med svenska som andraspråk på kombinationsutbildningar i de deltagande kommunerna fått del av det kvalitativa utvecklingsarbetet. Uppföljningen av antalet efter utbildningen görs till Skolverket inom ramen för statsbidrag för regional yrkesvux där kombinationsutbildningar finns med.

Under projektets sista år fokuserades det kollegiala lärandet på bedömningar, det tillkom på en tydlig efterfrågan av pedagogerna. Utbildningen genomfördes huvudsakligen i digital form av Helena Reierstam från *Stockholms Universitet* (SU), forskare inom *Bedömning i flerspråkiga lärmiljöer*. Utbildningsinsatsen riktades i den senare delen till de enskilda kommunerna utifrån deras fokus och önskemål.

Under projektets gång har några synvänder blivit tydliga. Det innebär att man omdefinierat arbetsätt och modeller som man tidigare har arbetat efter. Några exempel:

- Inom Vuxenutbildningen har man generellt närt åsikten att elever med svenska som andraspråk måste ha uppnått en viss nivå i språket innan denne får börja på en yrkesutbildning. Detta har genom kombinationsutbildningarna omvärderats, den totala studietiden kortas ofta genom att man integrerar språket i en yrkesutbildning. Eleven lär sig det konkreta språket i yrket och går sedan mot det abstrakta i språket genom det integrerande arbetsättet.
- Ett begrepp som används i samband med insatser för att få in personer på arbetsmarknaden är *Rusta och matcha*. Detta innebär det att man generellt först rustar personer för arbetsmarknaden för att sedan matcha mot jobb. I projektet har en del verksamheter vänt på detta synsätt. Det innebär att man först matchar eleven mot ett specifikt yrke utifrån dennes önskemål eller kompetens. Genom att veta vilket slags arbete man rustas för upplever oftast eleven en större motivation, på samma sätt som eleven söker och genomför en kombinationsutbildning

- Helhetslyftet kommunicerades i början av projektiden som ett ”integrationsprojekt”, vilket var fullt begripligt eftersom det var AMIF-finansierat. Under resans gång har det mer kommunicerats som ett ”kompetensförsörjningsprojekt” vilket kan upplevas som ett mer positivt laddat begrepp.

Yrkeslärarutmaningen har än mer förtydligats inom Vuxenutbildningen genom Helhetslyftet. Bristen på utbildade yrkeslärare är en stor utmaning i hela gymnasie- och vuxenutbildningsvärlden. Yrkeslärare inom kombinationsutbildningar ska dessutom arbeta tydligt med elevernas språkutveckling vilket blir ytterligare en dimension i läraruppdraget.

En tydlig effekt för kombinationsutbildningarnas deltagande i Helhetslyftet har varit att det organisatoriska utrymmet har ökat. Verksamheterna har möjliggjort att språk- och yrkeslärare tillsammans har planerat, genomfört och utvärderat lektionspass. Förutsättningen är dock att skolledningen förstår nyttan med detta och tar till statsbidragen för kombinationsutbildningar fullt ut och den förståelsen har förtydligats under projektiden. Samtliga vuxenutbildningar har dessutom fått talartid i sin egen kommuns politiska nämnd för att beskriva och förklara kombinationsutbildningarna.

Beskæftigelses Indikator Projektet - BIP

Kombinationsutbildningarna har arbetat med BIP som förhållningssätt. Genom att motivera, stötta, utmana och tro på elevernas förmåga har personalen stärkt elevernas självförtroende.

Ett synligt resultat av detta är att samtliga kommuner beskriver elever som höjer sitt mål i sin utbildningsresa. Det kan t ex röra sig om elever som läser extra kurser efter den ordinarie yrkesutbildningen, eller elever som har läst en kombinationsutbildning till lokalvårdare och som direkt därpå har valt att läsa vidare på restaurangutbildningen då personen har upptäckt sin studieförmåga. Positionen på arbetsmarknaden har då stärkts för personen, i detta fall för ett arbete inom hotellsektorn.

Samverkan

En samverkan som har vuxit fram genom projektet är att kommunernas pedagoger har kontaktat kollegor som arbetar med samma kombinationsutbildning t ex vårdutbildningen för att utbyta erfarenheter. Pedagogerna har sett över och jämfört vilka material man använder. En del har bokat en kommunbil och besökt varandras verksamheter för att få inspiration. Även andra yrkesroller har haft konkreta utbyten som studie- och yrkesvägledare och APL-samordnare.

Ett tydligt resultat av dessa utbyten är förändringen av det *Arbetsplatsförlagda lärandet (APL)*. Kommunerna har prövat olika modeller av APL och traditionellt har dessa varit utlagda i sammanhållna perioder på en eller flera veckor. Genom att ha kortare perioder på några dagar under veckan och att resterande dagar var skolförlagda fick eleverna snabbare återkopplingar vilket gynnade lärandet, både i yrkeskurser och språkinläringen. Även detta system kommer implementeras i flera kommuner. Nyckelfaktorn är ett tätt samarbete och god dialog med arbetsplatserna för att hitta flexibla lösningar. Tillgången till APL-platser är en stor utmaning i utbildningsvärlden eftersom alla yrkesutbildningar, både på gymnasial och eftergymnasial nivå, har obligatoriska moment ute på arbetsplatser. Därav vikten att utveckla yrkesråd etc. där utbildning och arbetsliv regelbundet träffas för att diskutera förutsättningarna.

Sammantaget har det ovan beskrivna kollegiala lärandet, organisatoriska förändringar samt metodutvecklingar stärkt båda målgrupperna i projektet.

Referenser

[Nationellt centrum för svenska som andraspråk](#)

[Stödmaterial för kombinerade språk- och yrkesutbildningar inom komvux - Nationellt centrum för svenska som andraspråk](#)

[Helena Reierstam - Stockholms universitet](#)